

História môjho života

Vilma Šofrová, rod. Kabinová

(10. 11. 1901 — 12. 5. 1985)

Banská Bystrica

1974

1

V malom peknom mestečku v Žarnovici, obklopenom krásnou prírodou, žili si spokojne a šťastne manželia Jozef Kabina, mäsiar a údenár, a Zuzana rodená Sedliaková. Mali dvoch krásnych synčekov: Jožinka a Imriška. Prvý bol tri a polročný a druhý dva a polročný. Dcéra Ilonka mala 3 mesiace.

Jedného dňa bolo počuť srdcervúci plač – až sa od bolesti zachádzala matka Zuzana, lebo nemilosrdný osud jej odobral na večnosť behom 14 dní obidvoch chlapčekov, ktorí umreli na záškrt. Nebolo im pomoci, lebo sérum proti tejto zákernej chorobe vynašli až po ich smrti. Zuzana dlho žialila a oplakávala ich, až sa jej jednej noci prísnilo, ako malý Jožinko pozerá na ňu spoza dosák truhly a vraví: „*Prečo nás nenecháš bývať?*“ Od tej doby prestala už plakať a nosila len v srdci svoj veľký žiaľ.

Moja mamička: Zuzana Kabinová (rod. Sedliaková), narodená 21. 5. 1872 v Dolných Hámroch, zomrela v decembri roku 1951 v Banskej Bystrici. Jej otec: Matej Sedliak, stolár v Dolných Hámroch, jej mama Katarína Sedliaková (rod. Sklenárová).

Toto všetko nám rozprávala mamuška, keď sme boli ešte deti, a spomínala to i dospelým. S malou Ilonkou mali starosti, lebo dostávala mäknutie kostí a tielko mala ochabnuté. Lekár radil, aby spala len na tvrdej a rovnej postielke. Mamuška dávala si za vinu, že ju kojila v tom čase, keď prežívala ten veľký žiaľ, a Ilonka pila to nezdravé mlieko. O tri roky nato sa narodil Jožko a po ňom o dva a pol roka ja ako piate dieťa mojich rodičov. Pri krste mi dali meno V I L M A (Wilhelmína) a doma ma volali Vilinka. Potom prišli na svet ešte Marta, Gizka a Imrich a bolo nás vtedy už šesť detí.

Môj otecko: Jozef Kabina, narodený 27. 1. 1869, mäsiar v Žarnovici, zomrel v januári roku 1952 v Banskej Bystrici. Jeho otec: Andrej Kabina, mäsiar v Sklených Tepliciach, jeho mama Karolína (rod. Bevilacqua), dcéra grófa Jacoba Bevilacqua a Márie Villfahrtovej.

Náš apa (tak sme ho volali), aby uživil tak početnú rodinu, začal obchodovať s dobytkom, lebo mäsiarstvo mu veľký zárobok neprinášalo v tak malom mestečku. Posielal vo vagónoch vždy niekoľko bujakov do Viedne alebo do Budapešti a neskoršie i do Ostravy. Na tom zarábala dosť slušné čiastky peňazí. Okrem toho bol akcionárom rôznych spoločností. A tak sa náš majetok rozrástol až to tej miery, že nás susedia začali považovať za boháčov. Mali sme dosť veľký dom s tromi izbami a veľkú záhradu, kde nám apa dal postaviť malú filagóriu s hojdačkou. Tam sme sa radi zabávali.

Rodina Kabinova, rodičia: Jozef a Zuzana, deti (zľava): Vilma, Jozef, Gizka, Marta, Ilonka (chýba Imrich).

Domácnosť viedla mamuška. Na pomoc mala slúžku a jedno malé dievča, ktoré dávalo na nás pozor, aby sa nám nič zlého nestalo. Mali sme aj tovariša, učňa a zavše i pastiera. Každý týždeň sa pieklo vo veľkej peci šesť bochníkov chleba a jeden trokšiar pre žobrákov.

Apko sa s nami nemaznal, zato však nás mal rád a hľadel nám vždy urobiť radosť. Keď sme si dali na Mikuláša do obloka topánky, tak vždy ráno sme v nich našli sáčok bonbónov a iných dobrôt.

Ako deti sme sa najviac tešili na vianočné sviatky. Keď sa blížili, tak vždy v nedeľu večer, keď apko nebol doma, spievali sme vianočné pesničky spolu s mamuškou, ktorá mala veľmi pekný hlas.

Na Vianoce chodilo veľa spevákov nám pod obloky spievať. Prišli aj cigánky, ktoré každý rok spievali: „*Spala by spala, ale nie sama, s pannou Máriou, s anjeličkami.*“ Na Štedrý deň chodili aj s hadom. V papule mal oheň a spievali: „*Eva dala Adamovi, ako svojmu manželovi. Tu máš Adam, tu máš jablko, veď je ono veľmi sladkô.*“ A s tým hadom rozťahovacím nám išli až k samej tvári. Potom chodili chlapi s betlehemom a spievali: „*My tri kráľovia ideme k vám, zdravie, šťastie vinšujeme vám. Čo ty čierny, čo ty vzadu, vystrkuješ na nás bradu.*“ Na sviatok narodenia Pána Ježiša chodili chlapi popriať vianočné sviatky a tiež i na Nový rok, aby si pár koruniek zarobili.

Náš apa sa raz obliekol za Ježiška a niesol na chrbte vo veľkom koši darčeky pre nás. Tu sme si museli všetky deti kľaknúť na zem a modliť sa. Pekné vianočné darčeky objednával otec vždy v Budapešti. Keď ich poukladal pod jedličku, ktorú sme si sami zdobili od zeme až po plafón, odovzdal mamuške prázdny kôš. Na Vianoce sa napieklo veľa koláčov makových, lekvárových a tvarohových. Každý sluha dostal svoj prídela i peňažitý dar dostal od rodičov.

Na Štedrý deň apa nezabudol ani na dobytok v maštali. Každý dostal oblátku s medom a potom išiel vystreliť tri razy z revolvera, aby si uctil Štedrý deň.

U nás sa vtedy tancovalo iba na f a š a n g y . Keď bola sezóna plesov, chodili sa zabaviť aj moji rodičia. Mamušku prišla učesať jej sesternica a ja som ju vždy obdivovala, aká bola krásna a ako jej slušali tie plesové šaty! Keď odchádzali, nakázala mamka slúžke: „*Nič nerob, len na deti dávaj pozor!*“ Potom zo zábavy nám vždy doniesli pomaranče, konfety a kotilióny. Na druhý deň nám mamuška rozprávala, ako sa len dobre zabávala, že niekedy prišli pre ňu naraz aj štyria tanečníci.

Fašiangy sa aj inak oslavovali veľmi veselo. V ten deň mládenci nepracovali a poobliekali sa za všelijaké maškary. Bol ich celý sprievod, chodili i s muzikou a vystrájali rôzne figle. V domoch, kde mali dievčatá, sa tancovalo. Z kurínov vyberali vajcia a od gazdinej dostávali na ražeň aj kus slaniny. Pritom vyspevovali: „*Fašiangy – Turíce – Veľká Noc príde, kto nemá kožu-*

cha, zima mu bude . . . Na Veľkú Noc, keď sa odbavovali 'šibačky', mládenci polievali dievčatá vodou. Ženáci chodili s voňavkou.“

Mali sme pekný koč a kone. A tak v lete často sme všetci i s našimi známymi jazdievali na niekoľkých kočoch na výlet do Sklených Teplíc. Keď sme sa vracali domov, zastavili sme sa na jednej lúke, vybalili vyprázané kurence a štrúdlu a hodovalo sa. Pivo sa chladilo v potoku.

Keď sme povyrástli, mali sme už len jednu slúžku. Preto my staršie dievčatá museli sme mladším pomáhať obliekať sa a česať ich. Zvyčajne to bola moja robota, lebo sestra Ilonka už bola v Piargu v kláštore.

V prvej triede ľudovej školy mi veľké ťažkosti robila maďarčina, lebo doma sme sa vždy rozprávali len po slovensky. Vyučoval nás mladý učiteľ, chudý a vysoký, o ktorom sa rozprávalo, že má tuberkulózu. Sedával rád na stolčeku pri kachliach. Bolo mu asi stále zima. Mňa si obľúbil a zavše ma volal k sebe a opýtal sa, že čo sa mi snívalo? Ja som mu však málo rozumela, čo mi vrazil. Zato na chlapcov bol veľmi prísny. Boli prváci, ktorí niekedy aj zaspali v laviciach. Učiteľ išiel potichu k nim a trstenicou ich švihol cez chrbát. Bolo mi ich ľúto, ako vždy vykriekli a rozplakali sa. Alebo, keď niečo vyviedli, museli ukázať dlaň a dostali po nej trstenicou. Často sa im ušlo aj na zadnú časť tela, keď ich prehol cez lavicu.

Chodila som už do druhej triedy a školský rok sa mal zakončiť oslavou. Rozhodovalo sa, že kto privíta pána kanovníka. Učiteľ si vybral mňa a ja som sa musela celú nedeľu učiť maďarskú privítaciu reč, ačkoľvek som po maďarsky ešte málo vedela. Dopadlo to dobre. Po privítacej reči podala som mu kyticu a pobozkala mu ruku. Poďakoval mi a kázal, aby som prišla po obede do školy. Tam mi daroval peknú modlitebnú knižku s obrázkami. Menovala sa „Máriino dieťa“. Piatu triedu už som chodila do peknej novej školy. Raz nás učiteľ veľmi vyľakal, lebo mu zostalo zle a odpadol na zem. Vybehli sme všetci z triedy a privolali pomoc. Odniesli ho do zborovne. Počuli sme, že máva často záchvaty padúcnice.

V tejto triede nás učiteľka učila ručné práce a ja som už vtedy prejavovala o to značný záujem a naučila som sa veľmi rýchlo háčkovať rôzne vzory.

Bola som veselej povahy a stále som vystrájala rôzne figliarstva. Rada som liezla po stromoch. Sedávala som najradšej v záhrade na hruške, kde si brat Jožko staval vždy chlopec na vtáčikov. Niekedy som ho otvorila a vyletel z neho ďateľ, alebo malá sýkorka. Ale o tom nesmel brat vedieť, inak by ma bol vybil.

Na nedeľu som si vždy povolala kamarátky a v kuchyni sme pri aristóne tancovali. Aristón bola štvorhranná skriňa, na ktorú sa kládli platne a jedna z dievčat krútila kľučkou, a tak sme si vyhrávali rôzne tanečné pesničky. Apuško nám to kúpiť v dražbe, keď predávali majetok jedného bankového úradníka, ktorý spreneveril veľa peňazí. Aj apa mu podpísal zmenku na 1000

korún, ktorú musel potom zaplatiť. To boli vtedy veľké peniaze. Otec bol tiež zakladateľom žarnovickej banky.

Nebála som sa pozeráť na mŕtve starenky. Kamarátky mi totiž rozprávali, že keď niekto chytí mŕtvemu palec na nohe, tak sa prestane mŕtvych báť. Teda raz som sa aj ja osmelila a dotkla som sa tiež palca jednej starenky, ale chytro som ruku stiahla späť. Boli sme aj navštíviť ťažko chorého spolužiaka. Keď zomrel, tak sa nám v triede oblok silne roztriasol. Pán učiteľ povedal: „*Prišiel sa od nás odobrať.*“

Ako sme rástli, tak sa aj výdavky na nás zväčšovali. Apko nemal rád, keď sa s niečím plytvalo. Zato mamušku pekne obliekal. Keď išiel do Viedne, vždy jej doniesol peknú blúzku lebo kabát. Blúzky si držala v šuplíku v stole a my sme ich radi prehadzovali, lebo voňali fiolkami. Raz jej doniesol poldruha metra dlhú zlatú reťaz aj s hodinami. Mamuška neskoršie nám dala z nej urobiť náramky.

Moja stará mama Marcelína Sedliaková (rod. Sklenárová) a jej dcéra Veronka, sestra mojej mamy.

Rada si spomínam na našu milú a dobrú starú mamku, ktorú sme mali všetci veľmi radi. Aj ona nás vždy objímala a hladkala. Bývala na kopčeku oproti kostolíku v Dolných Hámroch, vzdialených od Žarnovice asi 3 km. Ja ako osemročná nebála som sa a často som k nej chodievala aj pešo. Mamuška ma samotnú nerada púšťala, ale ja som do tej doby škamrala, až nakoniec mi

dovolila ísť pešo. Veľmi mi chutili jedlá, čo ona varila. Keď piekla chlieb, robila aj také lokše, okrúhle a tenké, ktoré som potom očistila husacím krídlom, potrela cesnakom a pomastila husacou masťou. Chodila som s ňou aj do hory na drevo, na hríby a na jahody. Ešte dosiaľ opatrujeme v Dolných Hámroch ako pamiatku jej palicu, ktorú do hory vždy nosila. Keď sa ako vdova po druhý raz vydala, mala potom ešte okrem našej mamičky syna a dcérku Veronku, ktorá bohužiaľ bola hrbatá.

Druhý muž, brat prvého, jej opäť dosť rýchlo umrel a ona sa ťažko prebýjala životom s tromi malými deťmi. Neskoršie sa syn vyučil za stolára a Veronka sa naučila v Budapešti šiť. Po návrate domov bývala často u nás aj 14 dní a šila nám šaty a zásterky. Za to dostávala od mamušky na šaty alebo nové topánky. Dovolila mi vždy šiť na stroji, čo sa mi veľmi páčilo. Mali sme ju radi, lebo vedela nám veľa zaujímavého rozprávať. Možná, že som sa od nej naučila tej šikovnosti, ktorú som neskoršie v manželstve dobre uplatnila. Mala aj pýtača, mohla sa vydať, lebo bola pekná, ale nechcela sa.

Stará mama z otcovej strany bola dcérou grófa Bevilacqua a bývala v susedstve u strýka, apkovho brata. Bola chudá, vysokej postavy, čiernych očí a vlasov. Vtedy som nie raz počula, že musí ťažko pracovať, hoci je z takého vznešeného rodu. Keď v roku 1920 v noci zomrela, bolo počuť veľký buchot na chodbe, ako keď sa sudy váľajú.

Jej otca, ktorý bol z veľmi bohatého rodu, dali pôvodne do Vatikánu, kde mal byť vysvätený za kňaza. On však ušiel na Slovensko, kde sa poznal s pekným dievčaťom, s ktorým mal štyri deti. Našej starej matke dali meno Karolína. Po troch rokoch sa vrátil späť do Talianska a oženil sa s princeznou, s ktorou nemal deti. Všetky štyri deti narodené na Slovensku si dal adoptovať. Keď umrel, bolo v novinách oznámené, aby sa prihlásili všetci dedičia, bývajúci na Slovensku. Prišla do toho prvá svetová vojna a nebolo z toho nič.

Po štyroch rokoch v kláštore vrátila sa Ilonka už domov, a pretože už mala kurizanta, ktorý na ňu čakal a chodil k nám počas jej neprítomnosti, učila sa u krajčírky šiť. Dostávala od rodičov veľa pekných šiat, ktoré som ja po nej dedila. Po prázdninách som mala zase ja ísť do kláštora v Banskej Bystrici, ktorý bol uznávaný za najlepší dievčenský výchovný ústav. Mamuška ma dala cez leto ešte priučiť ručným prácam do domu jedného učiteľa, penzistu, ktorý mal dve dcéry, ktoré vedeli veľmi pekne vyšívať. Keď im prišli kamarátky, odišli vždy do vedľajšej izby a mňa tam nechali samotnú. A tu prišiel za mnou starý vráskatý učiteľ s dlhým nosom ako orol a začal ma na líca bozkávať. Bolo mi to krajne nepríjemné a musela som to trpieť, lebo som nemala odvahu ho odsotiť. Ani doma som sa neodvážila to povedať mamuške, aby z toho neurobila škandál.

V k l á š t o r e

Blížil sa september. Z kláštora som dostala list, v ktorom mi určili množstvo prádla a šiat, čo si môžem so sebou vziať a číslo 47, ktoré som si musela na všetky svoje veci vyšíť. Konečne nastal deň lúčenia s rodičmi a súrodencami. Neobišlo sa to bez plaču, lebo do Vianoc bolo ďaleko a ja som s ťažkým srdcom odchádzala v sprievode starej matky Bevilacovej a sestry Ilonky.

Kláštorná škola v Dolnej ulici v Banskej Bystrici.

Do kláštora sme prišli za daždivého počasia, ktoré pôsobilo ešte viac na moju tiesnivú náladu. Sestričky nás prijali veľmi vládne a najprv nám ukázali dennú izbu, ktorá bola zároveň aj učebňou. Bola veľká a bolo v nej veľa stolov, jeden z nich bol vždy pre dve žiačky. Každý stôl mal sklápacie vrchnáky, kde každá žiačka mala oddelené miesto pre knihy. Spálne boli veľmi pekné, na každej posteli rám a na ňom biely prehoz. Každá spálňa mala svoje meno. Ja som spávala v tej, čo sa volala Sv. Alžbeta. Bol v nej ešte malý zasklený kabinet, kde spávala s nami sestrička, ktorá mala za úkol pochodiť vždy všetky spálne, či už chovanice spia a nevyvádajú neplechy. Ráno o šiestej

nás vždy zobúdzala so slovami: „*Nech žije Ježiš,*“ a my sme museli jej na ten pozdrav odpovedať: „*Večne v našich srdciach!*“ Chytro sme sa išli do kúpeľne poumývať. Potom sestrička s jednou pomocníčkou nás česala. My staršie sme sa museli učesať len hladko na vrkoče bez zrkadla, ktoré sme nikde nemali. O siedmej sme sa účastnili na rannej omši a odtiaľ po raňajkách sme išli do školy. Bola to jednoposchodová veľká budova, do ktorej sme chodili cez náš dvor. Každý ročník mal svoju osobitnú miestnosť.

Do kláštornej školy chodili aj dievčatá z mesta, ktorých bolo viac ako nás chovaníc. Všetky predmety nás učili sestričky, len hudbu vyučovali učitelia z mesta. Mňa učil na cimbale taký menší učiteľ, ktorý bol iste pôvodom cigáň, ale už biely. Učenie nám končilo o jednej hodine a to sme išli hneď na obed. Jedálne boli v prízemí a obed nám podávali z kuchyne cez otvor. Strava bola dobrá a sestrička dávala pozor, aby sme vždy všetko zjedli. Keď sme sa dobre najedli, išli sme do učebne, kde nám dovolili sa podľa chuti zabávať až to tretej hodiny. Všetky chovanice už pricestovali a bolo nás vyše 90.

Každý týždeň raz sme mohli napísať domov, ale museli sme list odovzdať na stôl sestričke, ktorá bola stále s nami, a tá si ho najprv prečítala, a potom spoločne všetky listy odoslali na poštu. Tajne bez ich vedomia sme nesmeli list domov písať, lebo to bolo trestné. Aj z domova, keď sme dostali dopis, najprv si ho mníška prečítala, a potom nám ho odovzdala.

Denný režim bol veľmi prísny. Mohli sme sa medzi sebou len čím menej tíško rozprávať a von do mesta sme chodiť nesmeli. Iba spoločne na prechádzku do parku nás vždy dve sestričky sprevádzali. Po večeri, po spoločnej modlitbe sme išli o ôsmej hodine spať. Učenie mi išlo dosť dobre, aj po maďarsky som už obstojne rozprávala. V deň sv. Mikuláša chodil aj k nám Mikuláš s dvoma anjelmi, ktorí niesli vo veľkom koši pre každého z nás baliček s rôznymi dobrotami. Vtedy Mikuláš pokarhal každú, ktorá sa neslušne správala. Čítal to z takého veľkého papiera.

Dni sa rýchlo míňali a tešili sme sa domov na Vianoce. Spievali sme si vianočnú pesničku: „*Zvoní zvonček zvoní a Ježiško sa k nám chystá . . .*“ a začínali sme pomaly baliť. Pre mňa chodila vždy sestra Ilonka a doma ma čakali s dobrým obedom. Mamuške som sa videla chudá, a tak ma hľadela dokrímiť. Vianočné prázdniny sa chytro pomínuli a ja som zase s ťažkým srdcom odchádzala do kláštora a počítala som zase dni do Veľkej Noci. Na fašiangy nám sestričky spravili večierok s programom. Potom sme tancovali pri gramofóne a dostali malé pohostenie. Keď som chodila do druhého ročníka, mala som príhovor k nášmu pánu kaplánovi, ktorý mal meniny. Učila ma ho moja triedna. Musela som dávať dobrý pozor, aby som správne vyslovovala vety po maďarsky. Robilo mi to ešte ťažkosti, ale sestrička ma mala rada, bola trpezlivá a naučila som sa to dobre.

Skupina chovaníc kláštora II. ročníka. Ja som v druhom rade zľava.

Ako druháčka hrala som aj divadlo. Predstavovala som sirotu Ruženku, ktorú vychovávala jej teta. Keď raz prišla k nej návšteva, sťažovala si jej, že veľmi odvrávam, a tá mi potom poradila, aby som si vtedy vždy vzala do úst vodu.

V III. ročníku som zas recitovala melodrámu na výročie smrti kráľovnej ALŽBETY. Tak dobre som sa to naučila, že by som ju vedela ešte aj teraz odrecitovať: „*Zvonja, zvučia zvony a nikdy nemali také smutné hlasy. Buď pozdravená krásna kráľovná, do smútku sa zahalila naša krajina . . .*“

Sestričky zase pripravovali spevohru. Všetci zomrelí králi, ktorí boli prehlásení za svätých, sa ukázali na javisku s Pannou Máriou, ktorá sedela na tróne. Ja som hrala prvého kráľa Uhorska sv. Štefana. Šaty nám šili sestričky. Mala som ich ušité z červeného súkna so zlatým lemovaním. Na nohách som mala čižmy a na hlave zlatú papierovú korunu. Bradu a fúzy nám prišiel upraviť holič z mesta. Nalepil mi ich na tvár lepidlom, ktoré, keď uschlo, sťahovalo mi na tvári pokožku a to mi dosť vadilo, keď som spievala vo vysokých tóninách: „*Maďarom prvým kráľom som ja a prvý sa aj Tebe klaniam . . .*“ Hrali sme v Katolíckom dome. Sála bola vypredaná. Miesta obsadili väčšinou naši rodičia. Mali sme aj reprízu. Potom som ešte raz hrala Pivonku v hre, ktorá sa volala „Sen kvetín“. Prišla som na javisko v tanečnom kroku a

spievala som si: „*Ja budem kráľovnou ruží a na hlavu mi dajú zlatú korunu.*“ Zvíťazila však ruža a ja som veľmi na ňu žiarlila.

Keď som prišla v treťom ročníku domov na Vianoce, dostala som **prvý** pozdrav od mládenca, Majerského Ladislava, ktorý chodil do učiteľského ústavu v Štubňanských (=Turčianskych) Tepliciach. Videla som ho potom na stanici v Hliníku, oblečeného vo skautskom úbore. Počítal s tým, že ma uvidí, keď pocestujem do kláštora. Bol to on, čo mi poslal po jednej chovanici zamilovaný list, v ktorom ma prosil, aby som mu napísala a poslala zopár svojich vlasov. Keď mi list odovzdala, veľmi som sa začervenala, sadla som si za pult, zdvihla jeho dosku a začala čítať. Od vzrušenia mi horela tvár a kamarátkam, ktoré sa ma pýtali, ktože mi písal, som odpovedala len mávnutím rukou. Keď som sa im neskôr zverila, veľmi mi vyčítali, že som im ho nedala prečítať. Z dopisu som si takmer nič nezapamätala, lebo som bola na neho krajne rozhorčená, že mi môže tým narobiť veľké nepríjemnosti. Roztrhala som ho na drobné kúsky, pretože som si nebola istá, či by ho sestričky u mňa neobjavili. Ako už môj manžel píše vo svojej kronike, zverila som sa môjmu spovedníkovi, ktorý mňa mal rád, azda aj viacej ako svoju žiačku. Keď som odchádzala od spovedi, vždy na mňa volal: „*Vilma, poď sem!*“ Potom sa ma pýtal, ako sa mám a či toho chlapca mám rada? Odpovedala som, že *n i e*. Keď som zo spovednice od neho vyšla von, kamarátky si ma vždy doberali a chichotali sa. Bol to veľmi milý človek. Daroval mi na pamiatku pekný obrázok (svätú Pannu Máriu), ktorý sa dal aj postaviť a kázal mi, aby som si ho dobre uschovala.

Keď som už nechodila do kláštora, boli sme ho raz so sestrou Ilonkou v seminári navštíviť. Hladkal mi kožušinu na kabáte a potom mi napísal lístok, že sa vtedy, keď som odchádzala z kláštora, niečo stalo a že mi to povie, až zas k nemu prídem. Bola som zvedavá, čo sa to mohlo stať, a preto som ho zas neskôr s jednou kamarátkou navštívila. Odprevadil nás až dole na záhradku a keď kamarátka už vyšla z brány von, opýtala som sa ho, čože sa to vtedy stalo. Bol vo veľkých rozpakoch a nakoniec tíško povedal: „*Celý deň som myslel iba na teba!*“ Nevedela som mu na to jeho vyznanie odpovedať, hoci som ho mala rada ale len ako svojho učiteľa, dobrého a jemného človeka. Už pri návšteve spomínal, že príde do Žarnovice za farára a že budeme sa spolu prechádzať po záhrade. Viackrát som už k nemu nešla.

Rada si ešte spomínam na výlety, ktoré sme podnikali na rebriňákových vozoch. Najčastejšie sme chodili na Staré Hory. Zastavili sme sa vždy v rodine učiteľa Škodu, ktorého dcéra Ilonka, moja najlepšia kamarátka, bola tiež chovanice kláštora. Tam sme mali vždy pripravené malé pohostenie – napiekli pre nás dobré koláče. (Ilonka sa neskôr nešťastne vydala, stratila nervy a spáchala samovraždu.) Potom sme išli hore k zázračnému prameňu liečivej vody, ktorý vystriekol zo zeme na tom mieste, kde sa jednému dievčaťu zja-

vila Panna Mária. Od tej doby tam chodí každý rok veľa pútnikov. Inokedy sme zase išli na vozoch do Jelenca na výlet. Boli to pre nás veselé a krásne zážitky.

Vojna už bola v plnom prúde, keď som bola vo štvrtom ročníku. Zhoršila sa nám aj strava, lebo bol veľký nedostatok potravín. O sestričke Klarisse, ktorá bola Nemka a prišla do kláštora zo Švajčiarska, rozprávalo sa, že je zo šľachtického rodu. Tá sa nie raz s nami vadila, že odnášame jedlo nazad do kuchyne, lebo nám to nechutilo. Hovorila s nami len nemecky a hrešila nás nadávkou „schmutzige Kinder“.

Za vojny prišlo do Banskej Bystrice veľa ranených vojakov, ktorým sme chodili do Sládkovičovho gymnázia každú nedeľu spievať litánie. Nosili sme im zákusky, čo sme dostávali k obedu. Každá chovanica odovzdala svoj zákusok, aby sa o nej nevravelo, že je lakomá. Mali sme dovolené, aby sme sa pri ranených zastavovali a zhovárali sa s nimi. Bol tam jeden ranený vojak z Budapešti, ktorý sa všetkým dievčatám veľmi páčil – hotový krásavec. Keď sme druhý raz prišli, vždy sme sa len pri ňom zastavovali a druhým raneným sme nevenovali takú pozornosť. To neušlo jednej chovanicí, Talianke z Fiuma, ktorá nás obžalovala u predstavenej. Tá potom toho využila a pri najbližšej príležitosti nás poriadne spucovala. Od tej doby sme už boli opatrnejšie.

Jedného dňa nám naša triedna, sestrička Leonida, ohlásila, že odchádza do Budapešti, kde je povolaná za predstavenú do veľkého pedagogického ústavu. A tu sa rozplakala celá trieda tak hlasno, že prišla na nás predstavená Felicia, že čo sa to robí. Stratili sme v našej triednej najobľúbenejšiu učiteľku, ktorá nás mala veľmi rada a chovala sa k nám ako matka. O prestávke chodili sme všetky k nej a ona nás objímala a hladkala ako malé deti. Po jej odchode ostala našou triednou sestrička predstavená, ktorá bola veľmi prísna. Žiadala vždy od nás, aby sme sa naučili dejepis od slova do slova.

Blížil sa koniec posledného roku v kláštore a my sme si spievali:

*Mriežková brána, mriežkové obloky!
Zakrátko vás všetky nadobro tu opustíme
a možno, že ani jednu slzu nevyroníme.
Až si však niekedy na kláštor spomenieme,
vtedy si pri tej spomienke i trošku poplačeme . . .*

Na konci každého roka vyšla vždy správa, kde boli vypísané známky o prospechu všetkých chovanic. Mená tých, ktoré boli vyznamenané, boli vytlačené hrubými písmenami. Aj moje meno bolo tak vytlačené.

Lúčenie so sestričkami a kamarátkami bolo veľmi dojemné. Posledný rok bola už aj sestra Marta so mnou v kláštore. Prišla pre nás zase Ilonka a dali sme sa všetky tri vyfotografovať. Mne potom kúpili biely klobúk s čiernou

zamatkou, ako vtedy bolo v móde. Bol to prvý nový klobúk, čo som dostala.
Inak som všetko dedila vždy po Ilonke.

Marta, Vilma, Ilonka.

O p ä ť d o m a

Keď som prišla domov, bola som taká natešená, rozrušená a hanblivá, že som sa ani hneď nepochválila, že som vyznamenaná a v školskej správe vytlačaná hrubými písmenami. Až keď mi apuško povedal: „Ty nám ani neukážeš vysvedčenie, že ako si v škole dopadla?“, tak len vtedy som sa pochválila. Mal veľkú radosť a pochválil ma.

16. a. k. szám.
1916

Polgári leányiskolai bizonyítvány.

Kalina Vilma, róm. kath. vallású tanuló,
született *Szarnócsán, Bars* vármegyében 1901. évi nov. hó 10. én,
a *Besztercebányai* róm. kath. polgári leányiskola *negyedik* osztályában
tanított tantárgyakból az 1915.—1916.-ik tanévben, mint rendes tanuló a következő
osztályozatokat érdemelte:

<p>Erkölcsei magaviselet <i>jó</i></p> <p>Szorgalom <i>dicséretes</i></p> <p>Hittan <i>jeles</i></p> <p>Magyar nyelv <i>jeles</i></p> <p>Német nyelv <i>jeles</i></p> <p>Történet és alkotmánytan <i>jeles</i></p> <p>Földrajz _____</p> <p>Számítan és mértan <i>jeles</i></p> <p>Természetrajz _____</p> <p>Vegyten és ásványtan _____</p> <p>Természettan <i>jeles</i></p>	<p>Háztartás- és neveléstan <i>jeles</i></p> <p>Egészségtan <i>jeles</i></p> <p>Rajzolás <i>jó</i></p> <p>Szépíráás _____</p> <p>Női kézimunka <i>jeles</i></p> <p>Ének <i>jeles</i></p> <p>Testgyakorlás <i>jeles</i></p> <p style="text-align: center;">Rendkívüli tárgyak.</p> <p>Francia nyelv _____</p> <p>Zene _____</p>
---	---

Írásbeli dolgozatainak külső alakja *rendes*

A mulasztott órák száma _____; igazolt _____; nem igazolt _____

A tantestület határozata *Előrel. osztályba léphet.*

Kelt *Besztercebányán*, 1916. évi *június* hó *10.*

Hólványkórhely
igazgató.

Songyel Vilma
osztályfőnök.

Moje vysvedčenie: Erkölcsei magaviselet = chovanie (jó=1); szorgalom = mravná výchova (dicséretes=1); ďalšie predmety (náboženstvo, maďarčina, nemčina, história a literatúra, počty a meranie, prírodoveda; vedenie domácnosti, zdravotveda, kreslenie, ženské ručné práce, spev, telocvik; jeles=1, jó=2).

S niektorými spolužiačkami dlho som si dopisovala. Ba dokonca s jednou Maďarkou, Wiesz Viktóriou, ktorá nás niekoľkokrát navštívila po mojej svadbe. Dopisujeme si ešte dnes.

Len čo som sa vrátila z kláštora domov, začal k nám chodiť Majerský, niekedy sám a zavše i s kamarátom. Veľmi si žiadal moju foťku. Ale, že som žiadnu takú nemala, kde by som bola sama. Sľúbil, že si ma príde sám vyfotografovať. Prišiel a spravil pár snímok, a tak mal konečne moju foťku, ktorú by inak ťažko bol odo mňa dostal. Raz prišiel k nám večer a ja som sa mu schovala za kachle, lebo som práve zdakade prišla a prevliekala som sa.

Sestre Ilonke sa už chystala výbava, lebo jej svadba bola určená na november. Jej budúci manžel Lukovský bol vymenovaný za notára do malej dedinky Jastrabie. Ilonka si dala ušit' čierny zamatový kostým a na hlave mala biely klobúk s ružovým perom. Nábytok jej kúpili v Banskej Bystrici. Svadbu mali aj na notárskom úrade. Do kostola išla v bielych šatách so závojom. Mamuška mala fialový kostým, sivý klobúk a ja bledomodré šaty. Všetci súrodenci boli v kostole prítomní. Na svadbe bolo veľa hostí. Prišla aj rodina Lukovského z Budapešti, ktorá doniesla veľa darov a senzačné zákusky od jeho bratranca, ktorý mal v Pešti veľkú cukráreň. Ten bratranec bol vdovec a všetci si mysleli, že by mohol byť dobrým manželom pre mňa. Mne sa však vôbec nepáčil. Bol už dosť starý k mojím 16 rôčkom a mal malé oči. Ja som si z neho dlho uťahovala a robila vtipy. Pozvali ma, aby som v lete prišla k nim na návštevu aj s Ilonkou. Tešila som sa na Budapešť celý rok.

Vybrali sme sa teda s Ilonkou v júli k nim do Budapešti a boli sme ubytované u sestry švagra Lukovského. Všetky deti im zakrátko po narodení zomreli a zostal im iba jeden chlapček, bledý ako taká kvetinka zo skleníka, ale veľmi milý a múdry. Mal vtedy štyri roky. Keď sme k nim prišli, ležal v postielke a Daďa mu čítala rozprávky. Bola to bohatá rodina. Mali veľký pekársky obchod a okrem toho ešte niekoľko filiálok po celej Budapešti. Vždy sa urobil program na budúci deň a Daďa s malým chlapčekom nás vodila a ukazovala všetky význačné miesta v Budapešti. Boli sme v zoologickej záhrade, kde som najviac obdivovala gorily, krokodíly a rôzne vtáctvo. Pozreli sme si i Palmovú záhradu, kde sme videli prekrásne exotické kvetiny. Na druhý deň nás zase zaviedla do galérie, kde sme obdivovali nádherný obraz, ktorý namaľoval Feszty Árpád. Pohľad na obraz predstavujúci bitvu bol úchvatný, ale aj hrozný. Tak asi mohla vyzeráť vojna v skutočnosti. Na čo som sa najviac tešila a čo vo mne zanechalo najsilnejší a hlboký dojem, bola opereta *Zem úsmevov* od českého skladateľa Frimla. Mala som možnosť prvý krát vidieť krásne divadlo s peknými hercami. V noci som dlho nemohla zaspať celá zaľúbená do predstaviteľa hlavnej role. Volal sa Király Ernő. Hral a spieval senzačne so svojou partnerkou Kosány Emmou. Pomaly sa krátil náš pobyt v Budapešti a boli sme ešte pozvané k tomu vdovcovi na návštevu.

Mal už asi 16 ročnú dcéru a v cukrárni dosť peknú predavačku, ktorá na mňa žiarlila, keď si ma jej pán posadil na lono.

Robili sme nákupy. Mne sa kúpil pekný terakota zvonový kabát a krásna exotická brošňa, aká sa vtedy nosila. Ilonka si tiež kadečo nakúpila a odcestovali sme domov.

Keď som bola v ten večer ukrytá za kachľami, neodvážil sa Majerský opýtať, že kde som, aby to nevyzeralo, že prišiel len kvôli mne, ale za Jožkom. Napísal mi veľa zamilovaných listov, ale ja som mu vždy iba na lístku odpovedala. Nebola som do neho zaľúbená, lebo nebol to môj typ. Iste by sa bol mnohým iným dievčatám páčil – mal pekné čierne kučeravé vlasy, modré oči a čistú bielu pleť, ale riedke zuby a maličké ústa. Bol iba o dva roky starší odo mňa a veľmi už sebavedomý a to sa mi tiež na ňom nepáčilo. Preto moje odpovede na jeho listy často meškali. Raz, keď sme išli na koči cez Hliník do Sklených Teplíc, zazrel ma Majerský a na druhý deň mi napísal: „*Drahá moja zlatá Vilmuška, mal som to šťastie Vás opäť uvídiť.*“ Potom ma veľmi prosil, aby som mu čoskoro napísala.

Ako šestnásťročná mala som prvého pýtača Marka Pavola, učiteľa z Búče. Nikdy som sa s ním nerozprávala, poznala som ho iba z videnia. Napísal mi zamilovaný list, v ktorom určil aj deň, kedy by ma prišiel od rodičov popýtať o ruku. Doniesol by vraj už aj obrúčky. Bol však evanjelik, a pretože učil na evanjelickej škole, bolo potrebné, aby aj jeho žena bola toho istého vyznania. Mala som teda dôvod, aby som ho odmietla. Dopis mu odniesla hneď na druhý deň slúžka. Keby bol tušil, čo je v ňom, iste by jej nebol dal takú diškréciu.

Na začiatku septembra odprevadila som Martu a Gizku do kláštora. Pri tej príležitosti navštívili sme rodinu nášho strýka, brata starej matky Bevilacqua. Boli to ľudia veľmi milí a srdečne nás prijali. U nich som vždy aj spala. Poukazovali nám rodinné fotografie. Mali vnuka menom Žiga, ktorý bol dôstojníkom na vojne. Veľmi si želali, aby som sa s ním poznala. Ak by sa mi páčil, že by z toho mohla byť aj svadba. Vojna však pokračovala a ja som ešte na nejakú vážnu známosť nepomýšľala.

Jedného dňa dostal aj náš apuško povolanie, aby nastúpil vojenskú službu. Bolo mu vtedy 47 rokov. Nám deťom sa videl už starý. Veľmi ťažko sme sa s ním lúčili. Pri odchode na vojnu uisťoval nás, že odchádza s ľahkým srdcom, pretože máme niekoľko ušetrovaných tisíc, ktoré budú stačiť na rôzne výdavky a na domácnosť. Najstarší brat Jožko a najmladší Imrich študovali gymnázium v Štiavnicí a sestry Marta a Gizka boli v Banskej Bystrici v kláštore. Zostala som teda doma iba s mamuškou. Výdavky boli značné. Apa prv, než odišiel, napísal mi do veľkej knihy, čo a kedy sa má zaplatiť a ja som to svedomite plnila. A mamuška viedla domácnosť a nemusela ani chodiť do obchodu. Apuško bol pridelený do Čifár, kde velil vojakom, ktorí strážili veľký mlyn.

Mamuška prepustila slúžku a ponechali sme si len učňa, ktorý nám pomáhal pri hrubších prácach. Žili sme skromne, lebo čím ďalej tým horšie bolo zohnať potraviny. Jedli sme aj kukuričný chlieb a naučili sme sa z kukuričnej krupice piecť múčniky. Apuško, chudáčik, zavše nám doniesol v batohu pár kilo bielej múky, aby sme si trochu polepšili. Musel však ísť vždy niekoľko kilometrov peši, aby ho vo vlaku žandári nechytali. Keď sa mu podarilo prísť na dlhšie domov, nakúpil, kde sa ešte dalo, niekoľko kusov bujakov a poslal ich do Budapešti, aby pre rodinu zas pár tisíc zarobil. Boj ozaj starostlivý otec rodiny a pracovitý. Preto si získal u svojich spoluobčanov všeobecnú úctu.

Starosti som mala so svojou garderóbou. Chodila som do tanečných a potrebovala som lepšie šaty. Preto mamuška sa zriekla svojho fialového kostýmu, dala mi ho zafarbiť na tmavomodro a krajčírka mi potom ušila veľmi pekný kostým. Darovala mi aj kožušinu z vydry, čo jej apuško priniesol z Viedne. Išla som si kúpiť do Štiavnice ešte vysoké šnúrovacie topánky, hnedé, kombinované lakom a biely filcový klobúk. Ten nový úbor mi veľmi slušal a chlapci mi začali dvoriť a lichoťiť. Len ma mrzeli tie pehy, ktoré som mala na nose a nedali sa žiadnym krémom odstrániť. Mamuška ma utešovala, aby som si z toho nič nerobila, že aj Anica Kaldrovičová mala pehy a cez to sa každému páčila.

Raz, keď som na pavlači žehlila, prišiel k nám akýsi mladík pre mäso a začal mi lichoťiť: „*Vy, slečna, ani neviete o tom, že aká ste vy p e k n á !*“ Jeho poklony som však nebrala vážne a neostala som ani trochu namyslená. Do tanečnej školy chodili len mladí študenti, lebo tí starší boli už narukovaní. Hunyady Béla, priateľ môjho brata, mi začal veľmi dvoriť a napísal mi do pamätníku niekoľko pekných básní, čo sám komponoval. Bol to veľmi nadaný chlapec, ale sa mi nepáčil, lebo mal hrdzavé vlasy.

Dostala som od Majerského list, že rukuje do Nitry a veľmi by ho potešilo, keby som sa prišla na žarnovickú stanicu s ním rozlúčiť. Natrhala som v našej záhradke kyticu kvetín a išla som. Zišiel dolu z vlaku aj s kamarátmi a ja som kvetinami obdarovala každého z nich a povedala som im, aby si to dali za klobúk. Nepáčilo sa mu to veľmi, lebo myslel, že som mala dať kyticu iba jemu. Zakrátko narukoval aj brat Jožko, tiež do Nitry a písal, že sa tam nezdržia dlho, lebo pôjdu do Vesprému do dôstojníckej školy. Mamuška pripravila pre neho balík a ja s Imrichom som cestovala do Nitry rozlúčiť sa s ním. Ubytovali sme sa v hoteli. Ráno prišiel nám Jožko povedať, že mi Majerský odkazuje, či by sme nešli večer do kina. V lóži som sedela pred ním a on mi bol za chrbtom. Po celý čas, keď prišla nejaká milostná scéna, robil poznámky. Mne sa to vôbec nepáčilo. Vychádzali sme z kina a tu ma uvidel môj bratranec, ospravedlnil sa svojej spoločnici a išiel nás odprevadiť. To nebolo po vôli Majerskému, ktorý onedlho sa odporúčal a odišiel. Potom mi prestal písať a tým sa naša známosť skončila.

Raz prišiel k nám riaditeľ žarnovickkej banky a doniesol pre nášho apku peniaze, ktoré ako dividendu pravidelne dostával. Musela som mu vypísať potvrdenku, že som ich prevzala. Riaditeľovi sa zapáčil môj rukopis a opýtal sa ma, či by som nechcela nastúpiť do banky ako pokladníčka. Samozrejme, že som súhlasila a v krátkom čase som sa dobre zapracovala. Zostala som tam tri roky, pokiaľ neprišiel apko z vojny domov. Pracovala som v jednej miestnosti so starým Peterecom, ktorý ako penzista viedol tam účtovníctvo. Jedného rána, keď som prišla do úradu, veľmi sa smial, lebo som mala na stolíku pripichnutý lístok od mládencov z lesného úradu. Písali mi, či dovoľím, aby sme si takto dopisovali. Lístok bol podpísaný: Vaši tichí obdivovatelia. Lístka si všimol aj riaditeľ, ktorý mi to zakázal.

Sestre Ilonke sa narodil synček a ja som bola pozvaná za krstnú matku. Bol to prvý vnuk v našej rodine. Vyšila som pre neho krásnu dečku na kočík.

Blížil sa koniec vojny a čoskoro sa mali navrátiť vojaci z frontu domov. A tu hrozilo všetkým notárom nebezpečie, že sa im niektorí z nich budú pomstiť za to, že nemohli každého vyreklamovať. Preto švagor požiadaval vrchnosť o ochranu a boli mu pridelení vojaci, ktorí ho chránili a pomohli mu zbaliť veci, aby sa mohol odsťahovať k rodičom. Bola som im pomáhať aj ja. Bývali začas u nás v Žarnovici. Potom bol švagor vymenovaný za notára v Zlatých Moravciach. Aj náš apko prišiel zakrátko domov z talianskeho frontu a doniesol mi z Pešti krásnu vyšívajúcu tašku. Veľmi sa mi páčila a rada som ju k letným šatom nosila.

Prišli aj Česi k nám na Slovensko a začali obsadzovať úrady. Do nášho nového domu sa nastahovali českí žandári. Po nejakú dobu menili sa Česi a Maďari. Napokon tu zostali len naši bratia Česi, ktorých reč nám bola bližšia, a čoskoro sme im všetko rozumeli. Bohužiaľ neprišli k nám všetci ako naši bratia. Medzi žandármi bol jeden zúrivý strážmajster, ktorý po tržisku chodil s revolverom v ruke, a bral ľuďom zbožie, čo si na trh doniesli predať.

Raz prišiel k nám do bytu a videl na stene dečky s maďarským nápisom aj v kuchyni koreničky. Začal na nás kričať, že sme maďaróni, a zaistil aj nášho apku. Povedal, že si pre neho príde, aby sa pripravil. Ja som si vtedy pred ním kľakla a prosila ho, aby nám otecka nebral. Napísala som ešte aj list, ktorý som mu po učňovi poslala. Pretože sme si neboli istí, či svoju hrozbu nesplní, zabalila mamuška apkovi niečo na cestu a on, chudáčisko, cez hory a vrchy mnoho kilometrov išiel až do Prestavlk k svojej sestre. Keď sa pomery uklúdnilo, vrátil sa zas domov.

Toho zúrivého strážmajstra čoskoro preložili a na jeho miesto prišiel iný z Moravy, veľmi sympatický žandár, ktorý si získal obľubu u všetkých žarnovických občanov.

V malom meste bývalo zvykom, že kaplán chodil na návštevu, hlavne tam, kde boli aj dievčence. Raz náš žarnovický kaplán priviedol so sebou svojho

priateľa, ktorý sa volal Ceizal ako môj bývalý učiteľ v Banskej Bystrici. Bol však rozdielnej povahy – viac svetského zmýšľania. Pozerali sme spoločne fotografie v našom rodinnom albume. Bola tam aj moja foťka, na ktorej som v kabáte s bielym klobúkom na hlave. Vzal si ju do ruky a viac mi ju nevrátil. Darmo som proti tomu protestovala. Napísal mi potom dlhý zamilovaný list, z ktorého som si zapamätala iba niekoľko viet: „*Slnko mne nesvieti – kvety pre mňa nekvitnú – ja by som chcel iba Váš tieň, ale aj o ten ma oberiete, ak Vám budem musieť vrátiť Vašu fotografiu!*“ Dopis pre neho sa mi nechcelo skladať, a tak som mu napísala len na otvorenom lístku, že sa čudujem, ako mi mohol ako kňaz taký list napísať. Ešte som sa s ním stretla raz, keď sme išli na sokolský zlet do Prahy. Bol veľmi oduševnený Slováč. Vtedy mi vyčítal, že ako som mu mohla na otvorenom lístku niečo takého napísať.

V tú dobu som si dopisovala s milým a dobrým chlapcom z Rimavskej Brezovej. Bol lesným inžinierom a volal sa Maschek Tivadár. Zoznámila ma s ním moja priateľka, ktorá ho veľmi chválila a hovorila, že je to jediný syn z bohatej rodiny. Niekoľko ráz prišiel aj k nám a vymenili sme si pár listov. Ale ako sa hovorí, človek sa svojmu osudu nevyhne! Tak to bolo aj u mňa.

Keď som mala 18 rokov, zatúžila som po ozajstnej láske. Dovtedy som sa nevedela do žiadneho chlapca vážne zaľúbiť. Pritom som nehľadala „titul“ ani to, aby bol z bohatej rodiny, ale aby bol úprimný, čestný a aby ma mal veľmi rád. Bola som presvedčená, že aj ja mu budem rovnakou mierou oplácať jeho lásku a budem ho zbožňovať z celej svojej duše. Bola som mladá a trochu romantickej povahy. Lásku som si predstavovala tak, že vždy pôjdeme ruka v ruke, pritisnutí k sebe, počúvať, ako nám srdcia bijú a budeme hovoriť len o našom šťastí. Keď sa potom vezmeme, dovíšime naše šťastie tým, že budeme mať krásne dve deti: synčeka pre neho a dcérku pre mňa.

Ani som nepomyslela, že v krátkej dobe sa skutočne stretnem s mladým mužom, ktorý bude mojím vyvoleným a mojou prvou láskou!

Pri návšteve u švagra v Zlatých Moravciach už som sa zberala, že idem domov, keď mi Ilonka povedala: „*Musíš tu ešte ostať! Pripravuje sa oslava nášho národného sviatku 28. októbra – sokolská akadémia. Pôjdeme sa na ňu pozrieť.*“ Keď sme vošli do sály, privítal nás sympatický mladík s bielou chryzantémou na klope a pomohol nám dať kabáty do šatne.

Sadli sme si do prvého radu a čakali na otvorenie programu. Na boku už stáli sokoli v tričkách pripravení cvičiť na bradlách. A tu sa môj zrak stretol s očami jedného z nich, ktorý stále na mňa hľadel i potom, keď som oči sklopila. V prestávke sme sa prechádzali okolo sály. V skupine stálo viac mužov, ktorí si nás zvedavo obzerali. Po skončení akadémie pomáhal nám do kabátov ten sokol, ktorého zrak sa stretol s mojím. Keď sme odchádzali domov, bavili sme sa o tom mládencovi s bielou chryzantémou. A ja v kútiku srdca spomenula som si na toho vysokého sokola.

Onedlho som sa dozvedela od brata Imricha, ktorý študoval už na zlatomoraveckom gymnáziu, že to bol jeho triedny profesor Bedřich Š o f r . Ten sa ho po hodine matematiky opýtal, či nemá sestru? Ak áno, aby jej povedal, nech príde do Moraviec naučiť sa tancovať českú a moravskú besedu.

Tak ma mamuška pustila a ja so sestrou som išla do tanečnej, ktorú zriadil pre svojich žiakov – Bedriško, ako sme ho potom volali. Prišiel pre mňa do tanca, predstavil sa a takmer stále so mnou tancoval. Keď pre mňa prišiel aj jeden veselý dôstojník, hneď po prvom kole vzal ma od neho a vravel mu, aby si vzal iné dievča.

Blížili sa vianočné sviatky a musela som odísť domov, hoci som sa dobre zabávala. Bedriško mi poslal z Čiech pozdrav, kde písal, že budúce Vianoce by si prial stráviť príjemnejšie. Po sviatkoch, keď cestoval na schôdzu profesorov do Zvolena, poslal mi lístok po jednom Žarnovičanovi, že ma veľmi prosí, aby som prišla na stanicu, až pocestuje nazad, že by ma rád videl. Vypravili sme sa s mladšou sestrou na stanicu. Vzali sme so sebou aj plyšovú deku, ak by mu bola zima (lebo vtedy sa vo vlaku nekúrilo), aby si ju dal na nohy. Vracal sa domov celý uzimenený s červeným noštekcom a v žltom tenkom kabáte ako horčica. Bolo nám ho ľúto, že tak mrzne, a pocítila som k nemu vreľú sympatiu.

O fašiangoch prišiel aj s dvoma kolegami k nám do Žarnovice na zábavu, na ktorú sme tých troch profesorov, čo učili Imricha, srdečne pozvali. Všetci traja boli ubytovaní u nás. Na zábave som sa výborne bavila, lebo o tanečníkov nebola núdza. Pretože všetci traja profesori sa o mňa uchádzali, mala som si z nich jedného vybrať. Samozrejme, že som dala prednosť Bedriškovi, ktorý bol vysokej postavy, mal vlnité gaštanové vlasy a malý hustý knírek (fúzy). Druhý z nich bol malej postavy, stále akoby vyľakaný a ten tretí bol viac čierny ako biely a dosť tučný. Volal sa Synek a stále sa mamušky opytoval, že či je tá známosť s kolegom Šofrom a so mnou vážna. Potom prišli k nám ešte raz na inú zábavu a ja som bola zas na zábave v Zlatých Moravciach, kde som veľa tancovala s jedným pekným vysokým mládencom, ktorý vedel pekne tancovať boston. Tiež aj s iným, čo zas dobre tancoval čardáš. Títo dvaja tanečníci boli príčinou toho, že pri dámskej volenke som celkom zabudla ísť pre môjho Bédáčka, čo mi vtedy aj vyčítal.

Jedného dňa sme pozvali Bedriška k Lukovským na návštevu. Po večeri nám potom rozprával o svojej mladosti, ako ťažko sa prebíjal počas štúdií v Prahe, ako vojenčil a keď vojna skončila, prišiel vlakom na streche vagóna do Budapešti. Rozprával to všetko tichým hlasom a tak pútavo, že sme s ním cítili ozaistnú účasť a moje srdce **prvý raz** zahorelo k nemu láskou.

Šiesteho marca na svoje meniny prišiel za mnou a ja som mu popriala veľa zdravia a aby bol šťastný po celý život! On mi nato poznamenal: „*S Vámi?*“ Odovzdala som mu ružovú vreckovku a pobozkali sme sa. Vtedy už to bolo

bez buchnáta do chrbta. Zdržala som sa u setry celé 3 týždne. Chodili sme spolu (pritisnutí k sebe) na prechádzky mestom. Raz si Bedriško vymyslel, keď sme vyšli von, aby som s ním išla na prechádzku za mesto. Odoprela som mu to, lebo vtedy slušné dievča nechodilo s mládencom za mesto. Urazil sa, išiel sám a ja som sa vrátila domov. O malú chvíľu sa vrátil aj on a bolo zase všetko v poriadku, ako by sa nič nestalo. Chodil potom už každý deň za mnou. Len sa mi nepáčilo, že si niekedy, keď bol v dobrej nálade, pospevoval vojenské pesničky, medzi nimi aj túto:

Vy mládenci, kteří jste jako já, nemilujte doopravdy. Pomilujte, pošpásujte, ale lásku jim neslibujte!

Bola som citovo založená a brala som všetko vážne. Ale Bedriško vedel byť aj milý. Za tie tri týždne, ktoré som s ním strávila, odniesla som si domov tie **najkrajšie** spomienky na našu vzájomnú lásku. Nikdy v ďalšom živote som nebola tak šťastná.

Nevedela som však pochopiť, prečo mi hneď neodpovedal na môj listok, čo som mu napísala hneď, ako som prišla domov. Dopis som dostala, až už som začala pochybovať o jeho láske. Stálo v ňom: *Napište mi úprimne, či ma máte naozaj tak rada, že neochabnete vo svojej láske, ak zistíte, že som niekedy aj zlý člověk!*

Bola som dotknutá, že mi dlho nepísal, a potom som si aj spomenula, že ani on mi dosiaľ lásku nevyznan. Tak som mu odpísala, že budem mať rada len takého muža, ktorý bude aj mňa veľmi ľubiť. Táto neurčitá odpoveď sa Bedriškovi asi veľmi nepáčila, lebo zase tri týždne mi nenapísal ani riadok.

Pred Veľkou Nocou pricestovala domov sestra Ilonka, odovzdala mi dopis a povedala, že odpoveď naň má ona odovzdať Bédovi osobne. Ja som ho bez jediného slova od nej vzala a nič som neodpovedala. Ilonka nebola úprimnou sestrou. Kontrolovala našu vzájomnú korešpondenciu a vymýšľala si na Bédu rôzne cigánstva, len aby sa presvedčila, či ho mám skutočne veľmi rada. Keď som sa po jej ohováračkách rozplakala, utešovala ma tým, že si to všetko vymyslela, aby ma potrápila.

Písal mi: *Moja drahá Vilmuška, až přijedu, vysvětlím Vám své nepěkné chování. Těším se na Vás neskonale!* Keď mal prísť do Žarnovice, išla som mu na stanicu naproti. Privítala som ho slovami: *„To ste dobrý, že ste prišli.“* V tom som zazrela naposledy Majerského, ako sa na nás z obloka vagóna díva.

Cez sviatky prišla reč aj na naše zasnuby a Béda na to poznamenal: My to budeme mať bez prstienkov. Nepovedala som nič, lebo som si myslela, že to nie je tak dôležité. Keď som potom skutočne prstienok nedostala, bolo mi to veľmi ľúto. Končím svoje spomienky na svoju mladosť, lebo ďalšie udalosti, zasnuby, smutné posledné prázdniny a sobáš opisuje môj Béda vo svojich spomienkach.

D O S L O V

Eva Křížková, roz. Šofrová (dcera)

(24. 2. 1924 – 19. 10. 2002)

Italský šlechtický rod BEVILACQUA je starý hraběcí rod pocházející z Verony. Dosud zde stojí na Via Cavour č. 19 palác Bevilacqua z roku 1530 navržený architektem Michele Sanmichelim. Palác je renesanční s barokními sochami a vzácnými malbami. Mezi prvními, kdo tento palác obýval, byl CONTE (=hrabě) MARIO BIVILACQUA, jehož portrét (mědirytina) je vystaven v kunsthistorickém muzeu ve Vídni. Tento hrabě zemřel 30. července 1593. Galerii v Berlíně věnoval obraz od Raffaella Santiho: Madona della perla. Toto jsem zjistila v knihovně italského velvyslanectví v Praze.

Hrabě Mario Bivilacqua – mědirytina.

Potomek tohoto rodu JACOBO BEVILACQUA utekl začátkem 19. století před vysvěcením na kněze ve Vatikánu a skrýval se na středním Slovensku. Do obce Píla v okrese Nová Baňa přijel 22. března 1814. Zde se usadil a žil spořádaným rodinným životem s vdovou Márií Villfahrtovou, která mu porodila prvorozeného syna Ignáce dne 25. 3. 1815. Hrabě Jacobo Bevilacqua obhospodařoval lesy jako soukromník a později se odstěhoval do Banské Štiavnice, kde měl ještě mnoho dětí, ale není známo, kolik se jich dožilo dospělého věku. Zde se také narodila dne 31. prosince 1832 jeho dcera KAROLÍNA BEVILACQUA. Hrabě Jacobo Bevilacqua v pozdějším věku odešel zpátky do Itálie, kde se oženil s nějakou mladou princeznou. Manželství ale bylo bezdětné.

Karolína Bevilaqua se provdala za Andreje Kabinu a dne 27. 1. 1869 se jim narodil syn JOZEF KABINA, který se pak usadil v Žarnovici jako podnikatel

a měl zde řeznictví. Jeden z jeho mladších bratrů bydlel v sousedství jako hostinský Andrej Kabina a u něj žila jeho matka, ovdovělá grófká Karolina Bevilacqua. Zde také v roce 1920 zemřela.

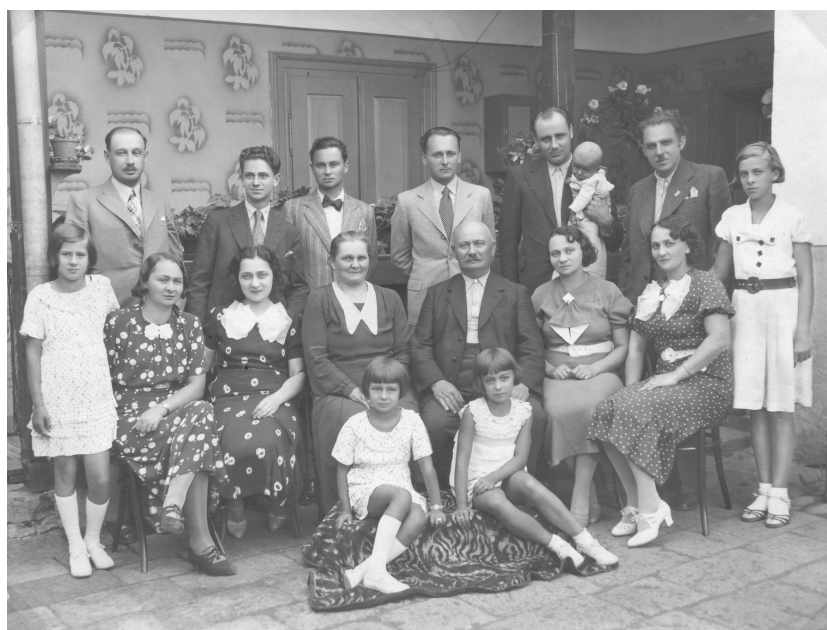

Jozef Kabina, foto z roku 1890.

Jozef Kabina se oženil se Zuzanou Sedliakovou a měl s ní 8 dětí. První dvě zemřely v útlém věku na záškrt. Další děti Elena, Jozef, Wilhelmína, Marta, Gizka a Imrich se dožili vysokého věku. Jozef se stal lékařem a Imrich právníkem. Dcery se provdaly a odešly ze Žarnovice, kde se pak často celá velká rodina scházela. Vilma se provdala za českého profesora BEDŘICHA ŠOFRA z Rychnova nad Kněžnou. V Banské Bystrici se jim narodily 3 dcery. První Zinočka jako tříletá zemřela na obrnu, druhá Viera Eva a třetí Zinaida Oľga se dožili vysokého věku.

Vilma s Evikou.

Stojící (zleva): Táňa Cvrčková, Ing. Karel Cvrček, Zolo Lukovský, JUDr. Imrich Kabina, MUDr. Jozef Kabina, Andej Zátroch s malým Tomíkem, prof. Bedřich Šofr, Eva Šofrová.

Sedící: Gizka Cvrčková (roz. Kabinová), Elena Lukovská (roz. Kabinová), Zuzana Kabinová (roz. Sedliaková), Jozef Kabina, Marta Zátrochová (roz. Kabinová), Vilma Šofrová (roz. Kabinová).

Na zemi: Dadula Cvrčková a Zina Šofrová.